

ИЗВЕСТИЯ НА НАРОДНИЯ МУЗЕЙ-ВАРНА

КНИГА VIII (XXIII)

BULLETIN DU MUSÉE NATIONAL DE VARNA

TOME VIII (XXIII)

1972

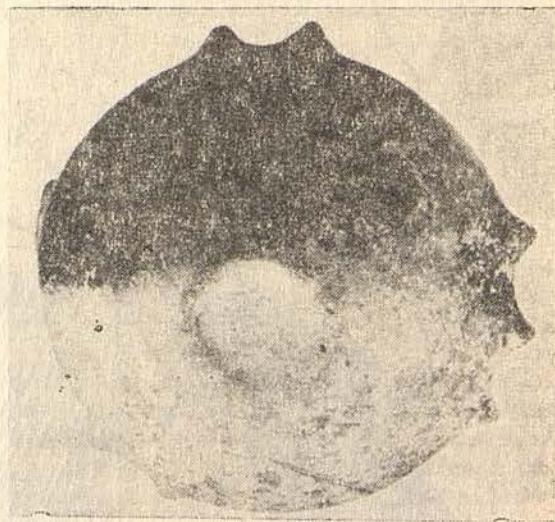
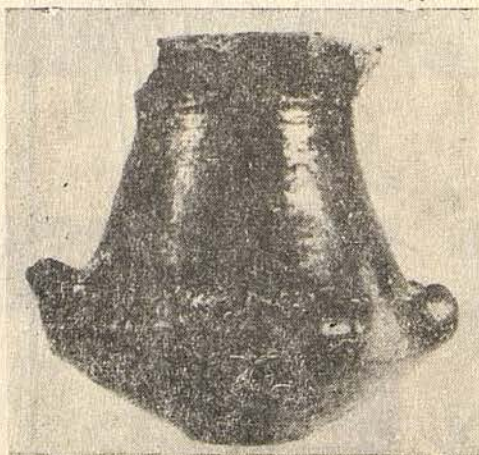
ДЪРЖАВНО ИЗДАТЕЛСТВО — ВАРНА

НОВООТКРИТО ТРАКИЙСКО СЕЛИЩЕ ОТ РАННОХАЛЩАТСКАТА ЕПОХА КРАЙ ВАРНА

Горанка Тончева

През м. юни 1965 г. при прокарване на електрически кабел за хотел «Бор» в курорта «Дружба» край гр. Варна са намерени случайно два изцяло запазени глинени съда и пет фрагмента от съдове. Археологическите материали са намерени на 0,80 м от повърхността в края на градината пред хотела, непосредствено до асфалтираната алея, която следва ръба на терасата, над самия морски бряг. След обхождането на околния район се установи, че между хотел «Бор» и басейна за топла вода в подножието на терасата се намират останки от тракийско раннохалщатско селище. На следващата година тук бе направен сондажен изкоп, в който се намериха фрагменти от съдове. Тук публикуваме случайно откритите керамични материали.

Първият съд има форма на каничка. Тя е дебелостенна, работена на ръка, от глина със сивочервен цвят. По нейната повърхност, излъскана до металически блясък, се забелязват керемиденочервени петна вследствие на неравномерното ѝ изпичане. Вътрешната повърхност на съда има керемиденочервеникав цвят, на места с жълтеникавочерни петна. Липсват части от шията, ръба на венеца и дръжката. Размери: вис. 16,5 см, диам. на устието 10 см, диам. на дъното 4 см (обр. 1, 2).



Обр. 1 и 2. Каничка от ранножелязната епоха от курорта «Дружба», Варна
Fig. 1 — 2. Petite cruche des débuts de l'âge du fer provenant de la station estivale «Droujba», Varna

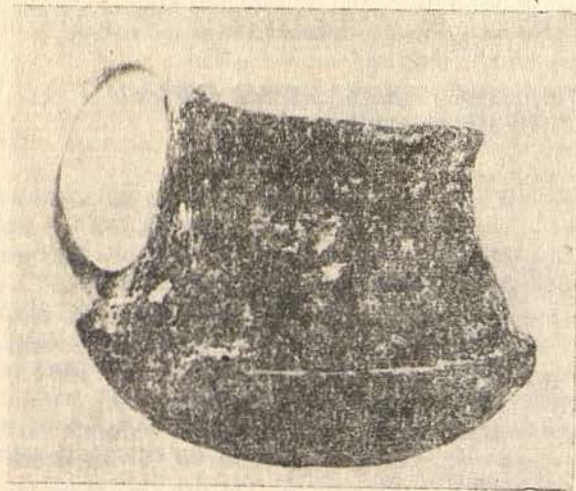
Каничката има биконична форма. Тялото е във форма на пресечен конус със заоблени и наклонени плещи. Те са украсени с пояс от отвесни, плитки и заоблени канелюри. Поясът от канелюри е прекъснат с пет отвесни, продълговити, състър ръб в средата издатъци. От двете страни на дръжката се намират по два издатъка, а срещу нея — три издатъка. Шията има форма на пресечен конус. Тя е висока и горе стеснена. Най-стеснената ѝ част, под ръба на устието, е украсена с три релефни пояса. В началото на шията се намира вдлъбнат околоръстен пояс. Ръбът на устието е издаден навън и издигнат нагоре. Според очертанията на основите горе и долу дръжката е била плоска, в напречен разрез елипсовидна и не е излизала над ръба на устието. Дъното на каничката е малко, кръгло и леко вдлъбнато навътре.

Доста близки до каничката от курорта «Дружба» са каничките, открити в некропола край Шолданешт, Молдавска ССР.¹ С каничките от този тип е била наме

¹ А. И. Мелюкова, Памятники скифского времени, МИА № 64, М., 1958, стр. 66, рис. 21_{2,3}.

рена и урна, почти същата, както тази от с. Царевброд (Ендже), Шуменско.² Подобни съдове се свързват с културата Басараби.³ Канички и урни със същата форма, украса и изработка са били намерени край гр. Исмаил, с. Орловка, Одеска област, на брега на р. Дунав.⁴ Каничката от курорта «Дружба» по начина на изработката и по украсата си е доста близка до един фрагмент от горната част на съд с големи размери, дебелостенен, със силно излъскана черна повърхност, украсен по ръба на устието с групи от по два продълговати издатъка с ръб по средата, открит в останките от тракийско селище на нос Чиракман край гр. Каварна.⁵

А. Вулпе поставя началото на културата Басараби към втората половина на VIII век пр. н. е. (На С — средния период на старожелязната епоха), а края му — до средата на VI век пр. н. е. (началото На D). А. И. Мелюкова отнася некропола от Шолданеш към втората половина на VIII век пр. н. е.⁶ В последно време погребението от Царевброд се датира от средата или втората половина на VII век пр. н. е.⁷ По всяка вероятност това е крайната граница на хронологическия период, към който може да се отнесе това погребение. Неговата начална граница по всяка вероятност може да се постави към втората половина на VIII век пр. н. е. Към същия хро-



Обр. 3. Каничка от ранножелязната епоха от курорта «Дружба», Варна
Fig. 3. Petite cruche des débuts de l'âge du fer de la station estivale «Droujba», Varna



Обр. 4. Фрагменти от гърне от ранножелязната епоха от курорта «Дружба», Варна
Fig. 4. Fragment de vase des débuts de l'âge du fer de la station estivale «Droujba», Varna

нологически период — VIII—VII век пр. н. е. — може да се отнесе и каничката от курорта «Дружба», която описахме по-горе.

Вторият почти изцяло запазен съд също има форма на каничка. Тя е работена на ръка, от глина, която е добила след изпичането сивочерен цвят. Същия цвят има и от вътрешната си страна. Липсват част от шията с ръба на устието и дръжката (сега възстановени). Каничката има размери: вис. 9 см, диам. на устието $8,5 \times 7,5$ см (обр. 3).

Каничката има тяло във форма на пресечен конус. Между шията и тялото се намира вдлъбната околоръстна линия. Върху плещите на съда, от двете страни на

² Р. Попов, Могилните гробове при Ендже, ИАИ, VI, 1930—31, стр. 101, обр. 96; М. Чичикова, Керамика от старата желязна епоха в Тракия, Археология, X, 1968, кн. 4, стр. 22, обр. 14.

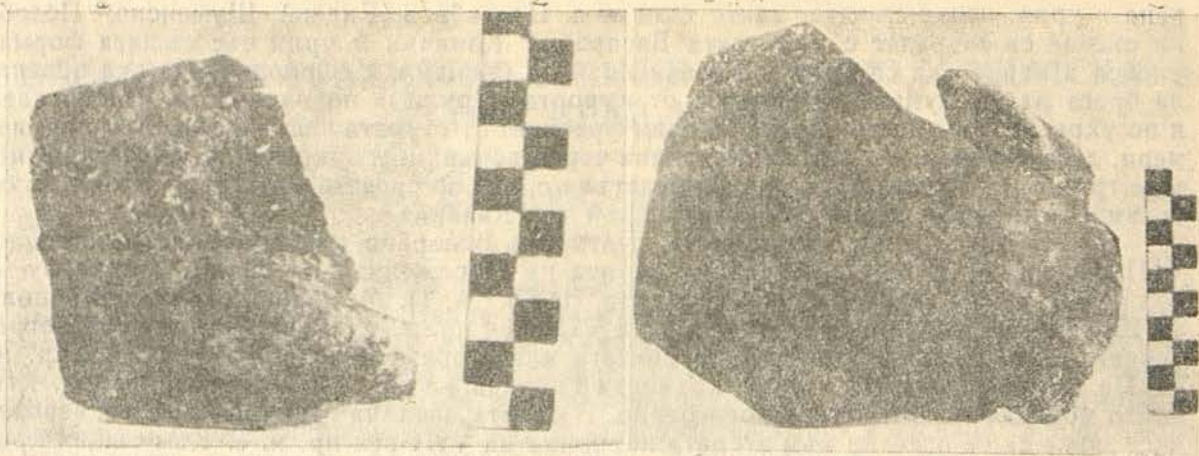
³ A. Vulpe, Zur mittleren Hallstattzeit in Rumänien (Die Bassarabi — Kultur) Dacia, IX, 1965, s. 108, Abb. 51.

⁴ И. Д. Головко, Р. Д. Бондарь, А. Г. Загинайло, КСОГАМ, Одесса, 1965, стр. 68—80.

⁵ A. Vulpe, op. cit., S. 124.

⁶ А. И. Мелюкова, цит. съч., стр. 74.

⁷ М. Чичикова, цит. съч., стр. 23.



Обр. 5 и 6. Фрагменти от съдове с издатъци от ранножелязната епоха от курорта „Дружба“, Варна

Fig. 5—6. Fragments de vases avec des protuberances des débuts de l'âge du fer de la station estivale «Droujba», Varna

дръжката, се намират по една полусферична пъпка. Срещуположно на дръжката, също на плещите, се намират две подобни полусферични пъпки. Високата шия е във форма на пресечен конус. Ръбът на устието е извит навън и плосък отгоре. Според очертанията на запазената част дръжката е била плоска, с елипсовидно напречно сечение и се е издигнала над ръба на устието. Дъното е малко, кръгло и вдлъбнато.

Най-близък паралел тази каничка от курорта „Дружба“ намира в каничките от некропола край с. Стойкан — Румънска Молдова, разположен недалеч от брега на р. Дунав.⁸ Тези канички се отнасят към VII век пр. н. е.⁹

Два фрагмента са от дебелостенни с големи размери съдове. Повърхността им е излъскана до металически блясък. От вътрешната страна имат розовокеремиден цвят. Първият съд е бил украсен с продълговати отвесни издатъци, а вторият — с правоъгълен, в напречен разрез хоризонтален издатък — дръжка (обр. 5, 6).

Третият фрагмент е от шията и тялото на гърне. Той има сивожълтеникав цвят на глината и грапава, неравна повърхност. Било е изработено на ръка. Шията му е къса и широка, а ръбът на устието е слабо извит навън. В основата на шията се намира релефен налепен пояс с вдлъбнатини, направени с палец.

Четвъртият фрагмент е от урна с дебели стени. Изработена е от глина, която след изпичането на съда е добила жълтеникав цвят. Работена е на ръка. Повърхността ѝ е грапава. Съдът е бил украсен с хоризонтални налепени релефни пояси, има запазени части от два пояса, пресечени

Обр. 7. Фрагмент от урна от ранножелязната епоха от курорта „Дружба“, Варна
Fig. 7. Fragment d'une urne des débuts de l'âge du fer de la station estivale «Droujba», Varna

⁸ М. Петреску—Димбовица, К вопросу о гальштатской культуре в Молдове, Материалы и исследования по археологии юго-запада СССР и Румынской НР, Кишинев, 1960 г., стр. 161, рис. 9₁, 10₁₃.

⁹ М. Петреску—Димбовица, цит. съч., стр. 161—163.

от вдлъбнатини, направени с палец (обр. 7). Подобна урна е била намерена край с. Новград, Русенско.¹⁰

Двете канички и първите два съда, от които са запазени фрагменти, принадлежат към трапезна керамика, а последните два фрагмента са от груби, кухненски съдове.

Тракийското селище, разположено на високата тераса, непосредствено над самия морски бряг, на който сега се намира курортът «Дружба», според досега откритите археологически материали може да се отнесе към VIII—VII век пр. н. е. Откриването на двете крайморски тракийски селища — едното край гр. Каварна, което се отнася вероятно също към VIII — VII век пр. н. е., и другото край гр. Варна — показва, че западнопонтийското крайбрежие преди идването на старогръцките колонисти е било обитавано от тракийско население. То е принадлежало към южната клонка на тракийския народ и било носител на сравнително висока материална култура. Селищата от ранножелязната епоха у нас са много малко на брой, затова и археологическите находки, открити в очертанията им, представляват голям интерес и имат голямо значение за изучаването на тази непроучена досега епоха.

UN SITE THRACE NOUVELLEMENT DECOUVERT PRES DE VARNA DE DEBUT DU HALLSTATT

G. Toncheva

L'auteur publie un matériel archéologique découvert d'une manière fortuite dans les limites du site thrace qui se trouvait dans la région de la station estivale «Droujba» près de Varna. Ce sont de petites cruches entièrement conservées, un fragment d'urne et deux tessons de vases de grandes dimensions (fig. 1—7).

Les cruches et les autres objets ont de proches parallèles parmi les trouvailles des nécropoles de Soldanesti de la République soviétique socialiste de Moldavie et de Stoicani de la Moldavie roumaine qui sont datées du VIII — VII-e s. av. n. è. On doit attribuer les objets découverts à Droujba à la même époque.

КЕРАМИКА ОТ АНТИЧНА ЯМА ВЪВ ВАРНА

Горанка Тончева

През 1961 г. при проследяване на зид, свързан с помещенията на «Римската баня», намираща се на ъгъла на терасата, оградена сега от улица «8 ноември» и бул. «Червеноармейски» в гр. Варна, бе открита яма, вкопана в твърдия глинест пласт. Тя бе намерена на 1,20 м под пода на помещението, свързано с «Римската баня», което сега попада под новата жилищна кооперация «Бриз».

Ямата имаше неправилна цилиндрична форма с диаметър 1,50 м и дълбочина 2,50 м. Дъното ѝ беше равно. В долната ѝ част бе намерена архаична керамика,¹ а в по-горната — материали от по-късна епоха. Материалите от архаичната епоха се намираха в пласт, дебел 0,70 м. След него следваше пласт 0,20—0,30 м, който не съдържаше археологически материали. Пръстта от ямата беше черна и ярко се отличаваше от жълтеникавия пласт, в който е била вкопана. В нея бяха размесени в изо-

¹⁰ С. Стефанов, Старините по долния басейн на р. Янтра, София, 1956, стр. 29, обр. 18 б.

¹ Г. Тончева, Архаични материали от Одесос, ИАИ, XXX, 1967, с. 158.